

ကညီဂွံဝိခွဲးယာ်ကရူာ်

မၤနီၣ်မၤယါတၢ်မၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးပုၤဂ့ၢ်ဝိခွဲးယာ်လၢကီၢ်ပယီၤခိၣ်န့ၣ်သီပုၤ

တၢ်ဂီၤတၢ်ဟံၣ်ဖျါ

လါအိကူး ၁၇ သီ, ၂၀၁၅ နံၣ်/ KHRG လံာ်ကတြၢ်နီၣ်ဂံၢ်-15-3-PS1

န့ၣ်ပလးယာ်ကီၢ်ရၣ်တၢ်ဂီၤတၢ်ဟံၣ်ဖျါ ဘၣ်ယးတၢ်တုၤကျဲၤ နီၣ်တကီၢ်နီၣ်ဆၣ် ဒီး ဝီရီၢ်ကီၢ်ဆၣ်အပူၤ ဖဲလါနီၣ်ဝဲဘၣ် ၂၀၁၄ နံၣ်တုၤ လါယနူၤအါရံၤ ၂၀၁၅ နံၣ်

တၢ်ဂီၤတၢ်ဟံၣ်ဖျါတဘျီအံၤ ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲတၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ယး ခုၤစီၤဒီပနံၣ် အတၢ်တုၤကျဲၤမုၢ်ဖးဒိၣ် ဒီးအတၢ်ပိာ်
ထွဲထီၣ်တဖၣ်ဒီးအမ့ၢ် ခိယၤန့ၣ်ဆၢတၢ်ဟးရၣ်ဟးဂီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်နီၣ်ကစၢ်ဒဲးဝဲ ဟံၣ်ဖျါထီၣ်
စ့ၣ်ကီၢ် တၢ်ဟံၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကဲထီၣ်သး ခိဖျါတၢ်တုၤကျဲၤန့ၣ်လီၤ. သဝီဖိတဖၣ်လၢ ဝီရီၢ်ကီၢ်ဆၣ်ဒီး နီၣ်တကီၢ်ဆၣ်,
န့ၣ်ပလးယာ်ကီၢ်ရၣ်တဖၣ် ကျဲၤစးတီၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ ဟီၣ်ခိၣ်ကဲပိာ်တဖၣ်အဂီၢ်အလုၢ်အပူၤတဖၣ် ဒီး တၢ်မုၢ်တဘိတ
ဖၣ်အလုၢ်အပူၤ လၢဘၣ်တၢ်ဟးဂီၤတၢ်ဝဲခိဖျါတၢ်တုၤကျဲၤ လါနီၣ်ဝဲဘၣ် ၂၀၁၄ ဒီး လါယနူၤအါရံၤ ၂၀၁၅ နံၣ်
အဘၣ်စၢၤတဖၣ် ဘၣ်ဆၣ်တုၤလၢခဲအံၤတဖၣ်ဒီးန့ၣ်စ့ၣ်အိၣ်လိးတဖၣ်ဒီးဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂီၤတၢ်ဟံၣ်ဖျါ နီၣ်တကီၢ်ဆၣ် ဒီး ဝီရီၢ်ကီၢ်ဆၣ်, န့ၣ်ပလးယာ်ကီၢ်ရၣ် (လါနီၣ်ဝဲဘၣ် ၂၀၁၄ နံၣ်တုၤ လါယနူၤအါရံၤ ၂၀၁၅ နံၣ်)

တၢ်ဂီၤလၢ တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်အိၣ်တဖၣ်အံၤ ဘၣ်တၢ်ဒိအိၣ်လၢ KHRG ပျီပူၤပုၤမၤသကိးတၢ်ဖဲ န့ၣ်ပလးယာ်ကီၢ်ရၣ်
လၢအ ဘၣ်တၢ်န့ၣ်လိအိၣ်လၢ ကညီဂွံဝိခွဲးယာ်ကရူာ် လၢကမၤနီၣ်မၤယါ တၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဂ့ၢ်ဝိခွဲးယာ်
အတၢ်အိၣ်သး တဖၣ်ဖဲလိာ်ကဝီၤပုၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤတဖၣ်အံၤ ဘၣ်တၢ်မၤဘၣ်အိၣ်ဖဲအလိၣ်ဝဲအခါ
လၢတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်အဂီၢ်န့ၣ် လီၤ.¹ တၢ်ဂီၤ အဘျီ ၁၀ အံၤ ဘၣ်တၢ်ဒိန့ၣ်ဘၣ်အိၣ်ယုၣ်ဒီး တၢ်ဂ့ၢ်အဂ့ၢ်အဂၤ
လၢအမ့ၢ် ဟီၣ်ကဝီၤတၢ်ဟံၣ်ဖျါ ၁ ဘျီ, တၢ်ကဲထီၣ်သးတၢ်ဟံၣ်ဖျါ ၁ ဘျီ တၢ်ဂီၤမူ ၈ ဘျီ န့ၣ်လီၤ.²

¹ ကညီဂွံဝိခွဲးယာ်ကရူာ် KHRG န့ၣ်လိဝဲလိာ်ကဝီၤပုၤမၤသကိးတၢ်ဖဲတဖၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်တကပၤလၢ ကမၤနီၣ်မၤယါ တၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤ
တၢ်ကဲထီၣ်သးတဖၣ် ခိဖျါတၢ်ဟံၣ်ဖျါတဖၣ် ဒိတၢ်ဟံၣ်နီၣ်တၢ်အတီၤပတီၢ်တၢ်မၤအကျဲအသိးဒီး မၤဝဲတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်တဖၣ်ဒီးသဝီဖိအဂၤတဖၣ်,
ကွဲးဖျါထီၣ်ဟီၣ်ကဝီၤတၢ်ဟံၣ်ဖျါတဖၣ်လၢဘၣ်ယးဖဲ တၢ်လိာ်လၢအဝဲသ့ၣ်ညီန့ၣ်ဝဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

² တၢ်ဂီၤတၢ်ဟံၣ်ဖျါအံၤဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါဒုးအိၣ်ထီၣ်အိၣ်လၢ KHRG ဝဲဒီးပုၤမၤတၢ်ဖဲ ဒီး ဒီးသန့ၤထီၣ်အသးလၢ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢ အဖဲခိဖျါသးလၢ
လိာ်ကဝီၤပုၤမၤသကိးတၢ်ဖဲ ဖၣ်ပူၣ်ကီၢ်ရၣ် လၢအဘၣ်တၢ်န့ၣ်လိအိၣ်လၢ ကမၤနီၣ်မၤယါဝဲလိာ်ကဝီၤပုၤဂ့ၢ်ဝိခွဲးယာ်တၢ်အိၣ်သးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

၁. တၢ်တုအုၣ်ကျဲၣ်မုၢ်ဖးဒိၣ်

တၢ်ဂီၤလၢဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်အိၤလၢထးခိတဖၣ် ဘၣ်တၢ်ဒိအိၤဖဲ လါဒိၣ်စ့ဘၣ် ၃၁သီ ၂၀၁၄ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤလၢစ့စ့တကဟံၣ် မ့ၢ်ဝဲနီၢ်က... သနံၣ် ၆၀ နံၣ်. အိၣ်တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲၣ် ၁... သဝီ, တီၢ်ရီၤကီၢ်ဆၣ်, နူပလးယၢ်ကီၢ်ရှၢ်ဒီး အဝဲတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးအလီၢ်တၢ်ဂီၤ ဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်န့ၣ်အိၤဖဲစ့ထွဲတကဟံၣ် န့ၣ်လီၤ. ဒိဖျါတၢ်တု အုၣ်ကျဲၣ်မုၢ်ဖးဒိၣ်အယိ, အတၢ်မုၢ်တၢ်ဘိၣ်ဒီးအမ့ၢ် တန့သ့ၣ်, ယီၤသ့ၣ်, တခိးသ့ၣ် ဒီး အန့ၢ်သ့ၣ်ထူၣ်တဖၣ်ဟးဂီၤတ့ၢ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲတီၢ်မုၢ် ဟံၣ်ဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကီးဝဲလၢ တခိးန့ၢ်ဘၣ်စ့အိၣ်လိးတဖၣ်လၢ အတၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢအဟးမၢ်တ့ၢ်တဖၣ်အဂီၢ်ဒီးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. [တၢ်ဂီၤ: KHRG]

၂. တၢ်တုကျဲ

လၢတၢ်ကမၤဂ့ၤထီၣ် KHRG အကျိၤအကျဲတဖၣ်ဖျါဖျါဖျါ ကဂ့ၤထီၣ်အဂီၢ်ဒီး ဒီးသိးကန့ၢ်အါထီၣ် တၢ်ဆဲးကျိးအတၢ်လဲၤဒိဖျါတဖၣ် လီၤလီၤဒၣ်ဝဲဒီး သဝီဖိလၢကီၢ်ပယိထးခိတကဟံၣ်အတၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်တဖၣ် ဒီးဒိ KHRG အတၢ်ပညိၣ်အိၣ်ဝဲအသိး လၢကတီၣ်ထီၣ် တၢ်ကစီၣ်လၢဒီးန့ၢ်ဘၣ် လၢပျီပူၤတဖၣ်ခဲလၢ် ဖဲဘၣ်တၢ်မၤအိၤဒီးအကျိၤအကျဲအိၣ်ဝဲအသိးဝံၤဒီး တၢ်ကျိၣ်ထံအိၤ ဒီးတၢ်ကွၢ်ကဒါကျဲ ပုၤလၢအတူၢ်ဘၣ်တၢ်အဂၤအတၢ်ဘၣ် တၢ်ဘၢအဂီၢ်ဒီး ဘၣ်တၢ်မၤဘၢအဂ့ၢ်အကျိၤလၢအကါဒိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လံာ်ဟံၣ်ဖျါလၢအဘူးအတၢ်အ ဂၤတဖၣ် ဘၣ်တၢ်နီၤဖးလီၤဆူတၢ်ကစီၣ် အကလုာ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲ ဒီးအနံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဘၣ်သးဖးအါထီၣ် တၢ်ဂ့ၢ်အဂၤ လၢအဘၣ်ထွဲလီၢ်သးတဖၣ်တခါစုၣ်စုၣ်အဂီၢ် ဝံသးစူၤကွၢ်ဘၣ်လၢ KHRG တၢ်ကစီၣ်သန့တက့ၢ်.

တၢ်ဂၢၢ်တၢ်တၢ်လၢစုစုတကပၤ ဘၣ်တၢ်ဒီးအိၤဖဲ လၢနီၣ်အါရံၤ ၂၂ သီ ၂၀၁၅ နံၣ်ဖဲဝီၤဂီၢ်ကီၢ်ဆၣ်, ဣပလးယၢ်ကီၢ်ဂျၢ်န့ၢ်လီၤ. တၢ်ဂၢၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ လၢအမ့ၢ် အ့ၣ်က့ၢ်မ့ၢ်ဖးဒိၣ်လၢဘၣ်တၢ်မၤလၢထီၣ်အိၤ နိးသိးကျဲကဘျၢအဂီၢ်န့ၢ်လီၤ. ပုၤသဝီဖိလၢအိၣ်ဒီးကျဲးတဖၣ် တသ့ၣ်ညါဝဲတၢ်ဂၢၢ်နီၣ်တမံၤလၢကျဲၣ်န့ၢ် ဘၣ်တၢ်တုၤလၢထီၣ်အိၤဒီး အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်တသ့ဒီးအသးဘၣ် ဒီးအိၣ်ဝဲဒီးဝဲဖဲဟီၣ်ခိၣ်အဖိခိၣ်န့ၢ်လီၤ. ပုၤဆါတၢ်လၢကျဲးသဝီဖိတဖၣ်ခံးဝဲလၢ ပုၤတုၤက့ၢ်တဖၣ် သးယီၤဟီၣ်ခိၣ်တဖၣ်လၢကျဲးဖိလၢကယီၤန့ၢ်လီၤ. သဝီဖိတဖၣ်ခံးဝဲလၢ အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်တဒီးန့ၢ်စုအိၣ်လိးဘၣ် ဒီးအဝဲသ့ၣ်တသ့ကွၢ်အသးဘၣ်န့ၢ်လီၤ. တၢ်ဂၢၢ်လၢစုစုတကပၤတဘျီ ဘၣ်တၢ်ဒီးအိၤဖဲ လၢနီၣ်ဝဲဘၣ် ၃၀ သီ ၂၀၁၄ နံၣ်, နီၣ်တကီၢ်ကီၢ်ဆၣ်, ဣပလးယၢ်ကီၢ်ဂျၢ်န့ၢ်လီၤ. တၢ်လီၤအမံၤဘၣ်တၢ်ကိး အိၤလၢ လၢခဲ, အိၣ်သ့ၣ်လီၤအသးဖဲ ဂ... ဒီး ယ...သဝီတဖၣ်န့ၢ်လီၤ. ဖဲလၢနီၣ်ဝဲဘၣ် ၂၀ သီ ၂၀၁၄ နံၣ်, ကျဲလၢအစဲးသးဒီး က့ၢ်အ့ၣ်က့ၢ်တုၤ ဒီး ကွဲးထိးဝဲ ဘၣ်တၢ်စးထီၣ်ဘျီဂ့ၢ်က့ၢ်အိၤခိၣ်ဖျါခ့ၢ်စီၤ ခိပန့ၢ်န့ၢ်လီၤ. အဝဲအိၤမ့ၢ်ဝဲဘၣ်တၢ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်ကျဲ ဘၣ်ဆၣ်အနၢ်က့ အကဲထီၣ်ဝဲတၢ်ဟးဂီၤလၢ ပုၤလီၤကဝီၤဖိတဖၣ်အဟီၣ်ခိၣ်န့ၢ်လီၤ. ယီၤထူၣ်လၢဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်အိၤလၢတၢ်ဂီၤပုၤ မ့ၢ်ဝဲယီၤထူၣ်လၢကဘၣ်တၢ်မၤဟးဂီၤကွၢ်အိၤ ခိဖျါလၢအအိၣ် လၢကျဲပုၤဒီး သးထူၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်မၤဟးဂီၤတုၤလံအိၤအါဂီၢ်ဂီၢ် လံန့ၢ်လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်အကစၢ်တဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲ စုအိၣ်လိးနီၣ်တမံၤဒီးဘၣ်န့ၢ်လီၤ. [တၢ်ဂီၤ: KHRG]

၃. တၢ်ဟံၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ခိဖျါတၢ်တုၤကျဲ

တၢ်ဂၢၢ်လၢစုစုတကပၤဘၣ်တၢ်ဒီးအိၤဖဲ လၢယန့ၢ်အါရံၤ ၂၂ သီ ၂၀၁၅ နံၣ်န့ၢ်လီၤ. တၢ်ဂၢၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ စီၤန့ၢ်... အမၤလၢအအိၣ်ဖဲ ဣပလးယၢ်ကီၢ်ဂျၢ်, ဝီၤဂီၢ်ကီၢ်ဆၣ်, အနါကဝုကရၢ်, င... သဝီန့ၢ်လီၤ. အဝဲအဟီၣ်ခိၣ်ဒီးအဟံၣ်အယီၤလီၤကျဲတဖၣ် ဟးမၤတုၤဝဲခိဖျါတၢ်တုၤ အ့ၣ်က့ၢ်မ့ၢ်ဖးဒိၣ်အယီၤန့ၢ်လီၤ. သဝီဖိတဖၣ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ ပုၤမၤပနံၣ်တၢ်ကၢနဖၣ်ဆါက့ၢ်ဝဲဟီၣ်ခိၣ် တဖၣ်လၢအပုၤဒိၣ်ဒိၣ်န့ၢ်လီၤ. တၢ်ဂၢၢ်လၢစုစုတကပၤ ဘၣ်တၢ်ဒီးအိၤဖဲ လၢယန့ၢ်အါရံၤ ၂၂ သီ ၂၀၁၅ နံၣ်န့ၢ်လီၤ. တၢ်ဂၢၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ စီၤစ... အိၣ်စုၣ်ကိးလၢဣပလးယၢ်ကီၢ်ဂျၢ်, ဝီၤဂီၢ်ကီၢ်ဆၣ်, အနါကဝုကရၢ်, င... သဝီန့ၢ်လီၤ. အဝဲစုၣ်ကိးအဟံၣ်ဒီး ဟီၣ်ခိၣ်လီၤကျဲလၢ ဒီးတၢ်လီၤလၢအသ့ၣ်လီၤတုၤဝဲအကျဲးဟးမၤကွၢ်ဝဲခိဖျါတၢ်တုၤအ့ၣ်က့ၢ်မ့ၢ်ဖးဒိၣ်ယန့ၢ်လီၤ. [တၢ်ဂီၤ: KHRG]

၄. တၢ်တုၤကျဲ

တၢ်ဂီၤတၢ်အဘျဉ်လၢစုစ့ၣ်ဒီးစုထွဲတကပၤဘၣ်တၢ်ဒီးအိၤဖဲ လၢယၤနူၤအါရံၤ ၂၃သီ ၂၀၁၅န့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤဟံၣ်ဖျါဝဲလၢ သဝီဖိတဖၣ် တုဂ့ၤကျဲလၢအဝဲသ့ၣ်နီၣ်ကစၢၤဒၣ်ဝဲ ဖဲဖူပလးယၢ်ကီၢ်ရှ့ၣ်, ဝီၤရီၤကီၢ်ဆၣ်, လၢအဒူးဖဲဘူးဝဲ ဆ... သဝီတုၤဆူထ... သဝီန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤ လၢလၢ်လၢစုစ့ၣ်တကပၤ ဘၣ်တၢ်ဒီးအိၤဖဲ လၢနီၣ်ဝဲဘၣ် ၃၀ သီ ၂၀၁၄ န့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဒီးအိၤဖဲ တ... သဝီ, ဂ... သဝီ ဒီးယ... သဝီတဖၣ်အဘၣ်စၢၤ ဖဲနီၣ်တကီၢ်ကီၢ်ဆၣ်, နူပလးယၢ်ကီၢ်ရှ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤဟံၣ်ဖျါလၢ ခုၤစီၤဒိပန့ၣ်အတၢ်တုကျဲ န့ၣ်လီၤ. တၢ်တုကျဲယံၣ်ပုၤလီၢ်ကဝီၤဖိတဖၣ်အန့ၣ်သိကျိးဒီး ရီၤဘၢၢ်ကျိးတဖၣ်ပးဂီၤကွၢ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤကျိးကစၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ အစုၤကတၢၢ်တြၢးန့ၣ်ဝဲစုအိၣ်လိးန့ၣ်လီၤ စုအိၣ်လိးမ့ၢ်တန့ၢ်ဘၣ်ဒီး အဝဲကတီၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ ဒိၣ်န့ၣ်လၢအဘၣ်ထွဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲတဒီးန့ၣ်ဘၣ်စုအိၣ်လိးနီၣ်တမံၤဒီးဘၣ် ပိၣ်ခွါလၢအဆၢထၢၣ်ဝဲလၢတၢ်ဂီၤပုၤ လၢစုစ့ၣ်တကပၤတဂၢၤဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ “အဝဲအံၤန့ၢ် ဘၣ်ဒိဝဲပဝဲပုၤကညီၣ်ဂံၢ်ဝဲဒၣ်ယၢ်န့ၣ်လီၤ.” တၢ်ဂီၤလၢစုထွဲတကပၤလၢ အလီၢ်ခံကတၢၢ်တဘျဉ် ဘၣ်တၢ်ဒီးအိၤလၢလၢဖျါတြၢးအါရံၤ ၇ သီ ၂၀၁၅ န့ၣ်ဖဲ ဖ... သဝီ, နီၣ်တကီၢ်ကီၢ်ဆၣ်, နူပလးယၢ်ကီၢ်ရှ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၂၀၁၄ န့ၣ်အတီၢ်ပုၤ တရူးဒိပန့ၣ်လၢတၢ်တုသ့ၣ်ညါ အမံၤဘၣ်တဖု ဟဲတုဝဲကသံၣ်ဒီးတဖျါလၢ သဝီဖိတဖၣ်အဂီၢ်ဘၣ်ဆၣ်ပုၤတသ့ၣ်အိၤဒီးနီၣ်တဂၢၤဒီးဘၣ် တၢ်တုအိၤမ့ၢ်ဝံၤဒီးကစးထီၣ် လဲၤတရံးအိၤဖဲ ၂၀၁၅ န့ၣ်ဒီးကစးထီၣ် ဟ့ၣ်ကသံၣ်ကသိဒီးတၢ်ကူၤယါဘျါလၢသဝီဖိတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. [တၢ်ဂီၤ: KHRG]

Further background reading on the situation in Dooplaya District can be found in the following KHRG reports:

- ‘With only our voices what can we do?': Land confiscation and local response in southeast Myanmar, (June 2015)
- Press Release: ‘With only our voices what can we do?': Land confiscation and local response in southeast Myanmar, (June 2015)

- “Dooplaya situation update: Kyainseikgyi Township, December 2014,” (June 2015)
- “Dooplaya interview: Saw A---, April 2014,” (June 2015)
- “Dooplaya short update: Kyonedoe Township, February 2014,” (June 2015)